

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Finansų rinkos dalyvių veikla

Elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų veiklos apžvalga

2022

Elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų veiklos apžvalga
Serija „Finansų rinkos dalyvių veikla“
2022

ISSN 2669-0543 (online)

Apžvalgą parengė
Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento
Mokėjimų rinkos priežiūros skyrius

Pasiteirauti:
info@lb.lt

Nemokama informacijos linija +370 800 50 500

© Lietuvos bankas, 2023
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
www.lb.lt

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

ELEKTRONINIŲ PINIGŲ ĮSTAIGŲ IR MOKĖJIMO ĮSTAIGŲ PRIEŽIŪRA

2022 m. elektroninių pinigų įstaigų (EPI) ir mokėjimo įstaigų (MI) sektoriaus branda ir toliau yra vienas iš Lietuvos banko strateginių tikslų. Taigi veiklą vykdančios įstaigos skatinamos daugiau dėmesio bei išteklių skirti aktualiausioms sritims: pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos (PPTFP), nuosavo kapitalo ir klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymui, vidaus kontrolės reikalavimams, atitikties stiprinimui. Siekdamas didesnės sektoriaus brandos, Lietuvos bankas 2022 m. organizavo konsultacinių renginių ciklą ir išsakė savo lūkesčius įstaigoms, o siekdamas atkreipti EPI ir MI dėmesį į valdymo ir vidaus kontrolės kokybę, suorganizavo mokymų ir konsultacinių renginių ciklą aktualiomis [temomis](#). Periodiškai buvo organizuojami atitikties susitikimai su EPI ir MI atstovais, atsakingais už PPTFP įgyvendinimą, siekiant aptarti Lietuvos banko identifikuojamas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PPTF) rizikas. Lietuvos bankas, siekdamas užtikrinti įstaigų atitiktį reikalavimams, EPI ir MI vadovams 2023 m. birželio 6 d., kaip ir [2021 bei 2022 m.](#), išsiuntė [Lūkesčių raštą](#), kuriuo šį kartą siekė aptarti klausimus, susijusius su tinkamos valdysenos reikalavimų užtikrinimu, rizikos valdymu, nuosavo kapitalo bei nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo metodo taikymo reikalavimų įgyvendinimu, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme (ABI) nustatytų nuosavo kapitalo ir klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymu, veiklos funkcijų perdavimu, pranešimų apie finansų rinkos dalyvių vadovus ir asmenis, įsigijusius kvalifikuotąjį įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį teikimu ir PPTF rizikų valdymu.

Dėl tinkamos valdysenos reikalavimų užtikrinimo. Lietuvos bankas atkreipia dėmesį į tai, kad licencija išduodama prašymą pateikusiam juridiniam asmeniui tik tuo atveju, jeigu jis turi nustatęs patikimą, visapusę, adekvačią įstaigos veiklos pobūdžiui, mastui ir sudėtingumui veiklos valdymo tvarką. Lietuvos bankui kelia rūpestį įstaigų valdymo sistema, kai įstaigų, priklausančių įmonių grupei, veiklos kontrolės ir rizikų valdymo mechanizmas yra sukcentruotas įmonių grupėje, nors pačios įstaigos yra atsakingos už joms, licenciją turinčioms įstaigoms, taikomų priežiūrinių reikalavimų įgyvendinimą. Įstaigos privalo užtikrinti, kad jų veiklos kontrolės ir rizikų valdymo procesas, įskaitant ir dėl to priimamus sprendimus įstaigos lygiu, būtų įgyvendintas įstaigoje ir būtų užtikrintas tinkamas priežiūros ir valdymo funkcijų įstaigoje atskyrimas.

Dėl rizikos valdymo reikalavimų įgyvendinimo. Lietuvos bankas rekomenduoja ir skatina įstaigas, rengiant su rizikos valdymu susijusius dokumentus, vadovautis rizikos valdymo standartų įgyvendinimo geriausiomis praktikomis, o jau parengtuose dokumentuose nurodyti, kokiais rizikos valdymo standartais buvo remtasi sudarant dokumentų turinį. Lietuvos banko nuomone, įstaigose rizikos valdymo strategija ir (arba) rizikos valdymo politika turi būti ne tik parengta ir patvirtinta, bet ir nuosekliai įgyvendinama. Lietuvos bankas geriausia praktika laikytų tai, jei įstaigų parengtuose rizikos valdymo dokumentuose būtų apibrėžtas rizikos mastas, kiekvienos rizikos rūšies limitai ir nustatytos vidinės procedūros rizikai nustatyti, vertinti, stebėti, mažinti ir kontroliuoti. Rizikos valdymo tobulinimo planas turėtų būti rengiamas periodiškai, bet ne rečiau nei vieną kartą per metus. Metinėje rizikos valdymo ataskaitoje turėtų būti aprašomas bendras įstaigos veiklos ir įvykių per praėjusius metus vertinimas ir pateikiamas bendras rizikos vertinimas. Geriausia įstaigų rizikos valdymo praktika laikytinas atskiros pareigybės, atsakingos už rizikos valdymą (pvz., rizikos vadovo), įsteigimas.

Dėl nuosavo kapitalo reikalavimų įgyvendinimo laiku. Lietuvos bankas pastebi, kad dalis įstaigų nuosavo kapitalo reikalavimus užtikrina tik po ataskaitinės datos, kapitalo reikalavimo vykdymo patikrą įgyvendindamos tik ketvirčio pabaigoje. Įstaigos yra atsakingos už nuosavo kapitalo poreikio prognozes, stebėseną ir veiksmingų priemonių taikymą tam, kad nuolat užtikrintų atitiktį nuosavo kapitalo reikalavimams. Kadangi nepastebima esminio įstaigų požiūrio pokyčio vertinant šio reikalavimo laikymosi svarbą, ateityje Lietuvos bankas, spręsdamas klausimus dėl poveikio priemonių už nuosavo kapitalo reikalavimų nevykdymą taikymo, mano, kad reikia įvertinti visas aplinkybes.

Dėl nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo metodo taikymo reikalavimų. Lietuvos bankas, atlikdamas įstaigų priežiūrą, nuolat vertina, kaip vykdomas nuosavo kapitalo reikalavimas. Ne mažiau svarbus ir nuosavo kapitalo poreikio, užtikrinančio pakankamą įstaigos nuosavą kapitalą, tinkamas dydis, kuris privalo būti pakankamas įstaigos prisiimamai rizikai, susijusiai su mokėjimo paslaugų teikimu, padengti. Primenama, kad Elektroninių pinigų įstaigų ir mokėjimo įstaigų pradinio kapitalo ir nuosavo kapitalo skaičiavimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos banko valdybos 2018 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 03-83 „Dėl Elektroninių pinigų įstaigų ir mokėjimo įstaigų pradinio kapitalo ir nuosavo kapitalo skaičiavimo taisyklių ir elektroninių pinigų įstaigų

(mokėjimo įstaigų) pradinio kapitalo ir nuosavo kapitalo skaičiavimo ataskaitos formų patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės) 7 punkte nustatyta, kokie metodai turi būti taikomi. Atkreiptas įstaigų dėmesys, kad jos, individualiai įvertinusios praktikoje kylančias vykdomos veiklos rizikas ir siekiančios turėti didesnę nuosavo kapitalo dydį nei dydis, kurį įstaiga apskaičiuoja pagal Taisyklėse nustatytus privalomus nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo reikalavimus, gali skaičiuoti papildomą nuosavo kapitalo poreikį pagal įstaigos vidaus procedūrose nustatytas šio papildomo nuosavo kapitalo poreikio skaičiavimo nuostatas. Lietuvos bankas tokius įstaigų veiksmus laiko geriausia praktika.

Dėl ABI nustatytų nuosavo kapitalo reikalavimų vykdymo. Lietuvos bankas, atlikdamas įstaigų priežiūrą, vis dar nustato atvejų, kai įstaigos nuosavas kapitalas yra mažesnis nei pusė įstatinio kapitalo, todėl susirūpinęs dėl esamos situacijos primygtinai prašo įstaigų nedelsiant imtis veiksmų padėčiai ištaisyti (imtis ABI 59 straipsnio 10 dalies 2 punkte ir 11 dalyje nurodytų veiksmų) ir priimti sprendimą: padidinti įstatinį kapitalą ir (arba) suformuoti papildomus rezervas, ir (arba) papildomais įnašais padengti susidariusius nuostolius ar atlikti kitus veiksmus.

Dėl klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymo. Analizuojant metinio privalomo finansinių ataskaitų audito metu įstaigų pateiktas audito ataskaitas, nustatyta, kad audito ataskaitose dėl įstaigų taikomų vidaus kontrolės procedūrų, skirtų elektroninių pinigų turėtojų ir (arba) mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų apsaugai užtikrinti, dažnai apsiribojama tik konstatavimu, kad įstaiga turi patvirtintas klientų – elektroninių pinigų turėtojų ir (arba) mokėjimo paslaugų vartotojų – lėšų apsaugos reikalavimų vykdymą užtikrinančias rašytines procedūras (politikas, taisykles, instrukcijas ir pan.), kuriomis vadovaujasi praktikoje; kad elektroninių pinigų leidimo, mokėjimo paslaugų teikimo ir kitos vykdomos veiklos apskaitai naudojamos atskiros buhalterinės sąskaitos; kad įstaigos laiko klientų lėšas Europos Sąjungos (ES) valstybių narių komerciniuose bankuose. Vis dėlto Lietuvos banko lūkestis yra, kad audito ataskaitoje turėtų būti išsamiau atskleista informacija, kaip per praėjusius finansinius metus įstaigoje, vadovaujantis jos patvirtintomis rašytinėmis vidaus procedūromis, buvo užtikrinamas klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymas. Audito ataskaitoje turėtų būti atskleista informacija ir pateikti pastebėjimai dėl įstaigos taikomų vidaus kontrolės procedūrų laikymosi. Pažymėtina, kad, be metinio privalomo finansinių ataskaitų audito, įstaigoms gali būti tikslinga atlikti papildomus auditus (vidaus ar išorės) pagal poreikį, pavyzdžiui, įstaigai pakeitus veiklos modelį (pradėjus vykdyti naują veiklą, teikti mokėjimo paslaugą) arba pasirinkus kitą klientų lėšų apsaugos būdą, kai tokie esminiai pokyčiai gali turėti įtakos klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymui.

Dėl veiklos funkcijų perdavimo. Lietuvos bankas primena, kad įstaigoms, perdavusioms veiklos funkcijas kitiems asmenims, ir toliau tenka visa atsakomybė už teisės aktuose nustatytų reikalavimų, įskaitant informacijos saugumo, incidentų valdymo ir veiklos tęstinumo užtikrinimą, laikymąsi. Nepriklausomai nuo to, ar paslaugų teikėjas yra grupės įmonė ar išorės tiekėjas, įstaigos turi nustatyti perduotų veiklos funkcijų kokybės lygio stebėsenos rodiklius, įskaitant nepriimtina kokybės lygį, duomenų ir sistemų saugumo reikalavimus, ir nuolat stebėti, kaip jų laikomasi. Pagrindinis įstaigų dėmesys turi būti skiriamas svarbių funkcijų kontrolei, taip pat įstaigos turi nustatyti pagrįstą pasitraukimo iš svarbių veiklos funkcijų strategiją.

Dėl pranešimų apie finansų rinkos dalyvių vadovus ir asmenis, įsigijusius kvalifikuotą įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį. Lietuvos bankas primena, kad tuo atveju, jeigu kitaip nenustatyta atitinkamo finansų rinkos dalyvio veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, finansų rinkos dalyvis privalo nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo dienos, kai vadovas ir (arba) pagrindines funkcijas atliekantis asmuo pradėjo arba nustojo eiti savo pareigas, apie tai pranešti Lietuvos bankui ir nurodyti pradėjusio arba nustojusio eiti pareigas asmens vardą ir pavardę, pareigas ir datą, kada asmuo pradėjo arba nustojo eiti pareigas. Be to, finansų rinkos dalyvis pranešimą apie savo įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalies perleidimą turi pateikti nedelsdamas, kai jam tampa žinoma apie įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalies įsigijimą arba apie sprendimo perleisti finansų rinkos dalyvio įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį arba ją sumažinti iki finansų rinkos dalyvio veiklą reglamentuojančiame įstatyme nustatyto dydžio priėmimą. Lietuvos banko sprendimas neprieštarauti finansų rinkos dalyvio vadovo kandidatūrai ar finansų rinkos dalyvio įsigijimo sandoriui nereiškia faktinio naujo vadovo paskyrimo ar kvalifikuotosios įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalies įsigijimo, tad, gavus Lietuvos banko sprendimus neprieštarauti vadovo kandidatūrai ar siūlomam įsigijimui, atskirai reikia informuoti Lietuvos banką apie faktiškai pareigas pradėjusius eiti naujus vadovus ar įstaigos įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių įsigijusius asmenis.

Dėl PPTF rizikų valdymo. Lietuvos bankas, vykdydamas finansų rinkos priežiūrą, atlieka periodinę įstaigų Lietuvos bankui pateiktų duomenų analizę ir nuolat vertina įvairius PPTF rizikos veiksnius, įskaitant kylančias naujas PPTF rizikas. Lietuvos banko interneto svetainėje skelbiamos [rekomendacijos](#) finansų rinkos dalyviams PPTFP srityje įvairiais aktualiais klausimais, įskaitant įvairias rekomendacijas, gaires, išaiškinimus. Šioje skiltyje taip pat skelbiami kasmetiniai išsamūs lūkesčių raštai, susiję su įstaigų sektoriuje kylančiomis PPTF rizikomis ir būtinybe imtis tinkamų ir proporcingų priemonių PPTF rizikai valdyti, jų įgyvendinimą turi užtikrinti įstaigų vadovai.

Nagrinėjamu laikotarpiu prižiūrėdamas šį sektorių, Lietuvos bankas ir toliau daug dėmesio skyrė PPTFP, nuosavo kapitalo ir klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymo kontrolei. Siekdamas įsitikinti, kaip įstaigos valdo rizikas, užtikrina atitiktį, atliko tam tikrų pasirinktų EPĮ ir MĮ temines analizes. Vykdydamas EPĮ ir MĮ priežiūrą, įvairių patikrinimų, dokumentinių analizių ir tyrimų metu nustatydamas trūkumų įstaigų vidaus kontrolės, rizikos valdymo ir valdymo sistemos srityse, išanalizavo, kaip EPĮ ir MĮ įgyvendina [vidaus kontrolės ir valdymo sistemos patikimumo reikalavimus](#). Analizės metu įvertinta esama EPĮ ir MĮ sektoriaus padėtis, apžvelgtos susijusios problemos, nustatytos galimos rizikos ir pateiktos rekomendacijos dėl tolesnių veiksmų. Nustatyta, kad pusė tirtų įstaigų iš esmės atitinka reikalavimus, tačiau visiškai atitinkančių reikalavimų tarp tikrintų įstaigų nebuvo. Taip pat nustatyta, kad neperžiūrimi ir netvirtinami vidaus kontrolės ir valdymo dokumentai, nereglamentuotos darbuotojų ir vadovų atsakomybės ribos ir atskaitomybė, nevykdoma rizikos analizė ir vertinimas. Pastebėta ir geriausios praktikos pavyzdžių, kai darbuotojai supažindinami su personalo politika, susijusiais tvarkų aprašais, o šie veiksmai užfiksuojami ir išsaugomi, įvertinamos naujų arba plėtojamų informacinių technologijų (IT) panaudojimo versle galimybės, siekiant užtikrinti informacijos surinkimą, apdorojimą ir pateikimą laiku. Taip pat buvo pastebėta, kad vidaus audito funkcija yra vykdoma netinkamai arba visiškai jos nėra. Todėl Lietuvos bankas išanalizavo ir įvertino, kaip atrinktos EPĮ ir MĮ laikosi [vidaus audito funkcijos vykdymo reikalavimų](#). Vidaus audito funkcijos užtikrinimo tinkamumo analizės metu nustatyta, kad daugiau kaip pusė patikrintų įstaigų vidaus audito funkcijos vykdymą užtikrina tinkamai arba su nedideliais trūkumais. Vis dėlto nustatyta, kad nemaža dalis įstaigų audito funkciją vykdo su reikšmingais trūkumais, todėl vidaus audito tikslai gali būti nepasiekti. Įstaigos nepalaiko audituojamų sričių tęstinumo ir skiria nepakankamai dėmesio būdingoms rizikoms (operacinei, IT ir kibernetinio saugumo). Pastebėta ir gerų pavyzdžių, kai vidaus tvarkų aprašai yra periodiškai atnaujinami ir patvirtinami, kai reglamentuota ne tik vidaus audito vykdymo strategija, bet detalizuotos ir procedūros.

Lietuvos bankas taip pat atliko [EPĮ ir MĮ sudarytų su kredito įstaigomis klientų lėšų saugojimo sutarčių dokumentinę analizę](#) ir įvertino, ar sutarčių nuostatos užtikrina tinkamą ir veiksmingą klientų lėšų apsaugą pagal Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo (EPEPIĮ) 25 straipsnio ir pagal Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymo (MĮĮ) 17 straipsnio reikalavimus. Nustatyta, kad tik šiek tiek daugiau nei ketvirtadalis vertinimui pateiktų sutarčių atitiko reikalavimus, 55 proc. reikalavimus tenkino iš dalies, o 19 proc. įstaigų šių reikalavimų netenkino visiškai. Sutartyse neįvardijama, kad lėšos, saugomos minėtose sąskaitose, yra klientų nuosavybė, neatskleidžiama, kieno naudai sudaroma sąskaitos sutartis, nenurodomas įstatymas, kuriuo vadovaujantis atidaryta tokia sąskaita, neaprašyta vertybinių popierių saugotojo pareiga.

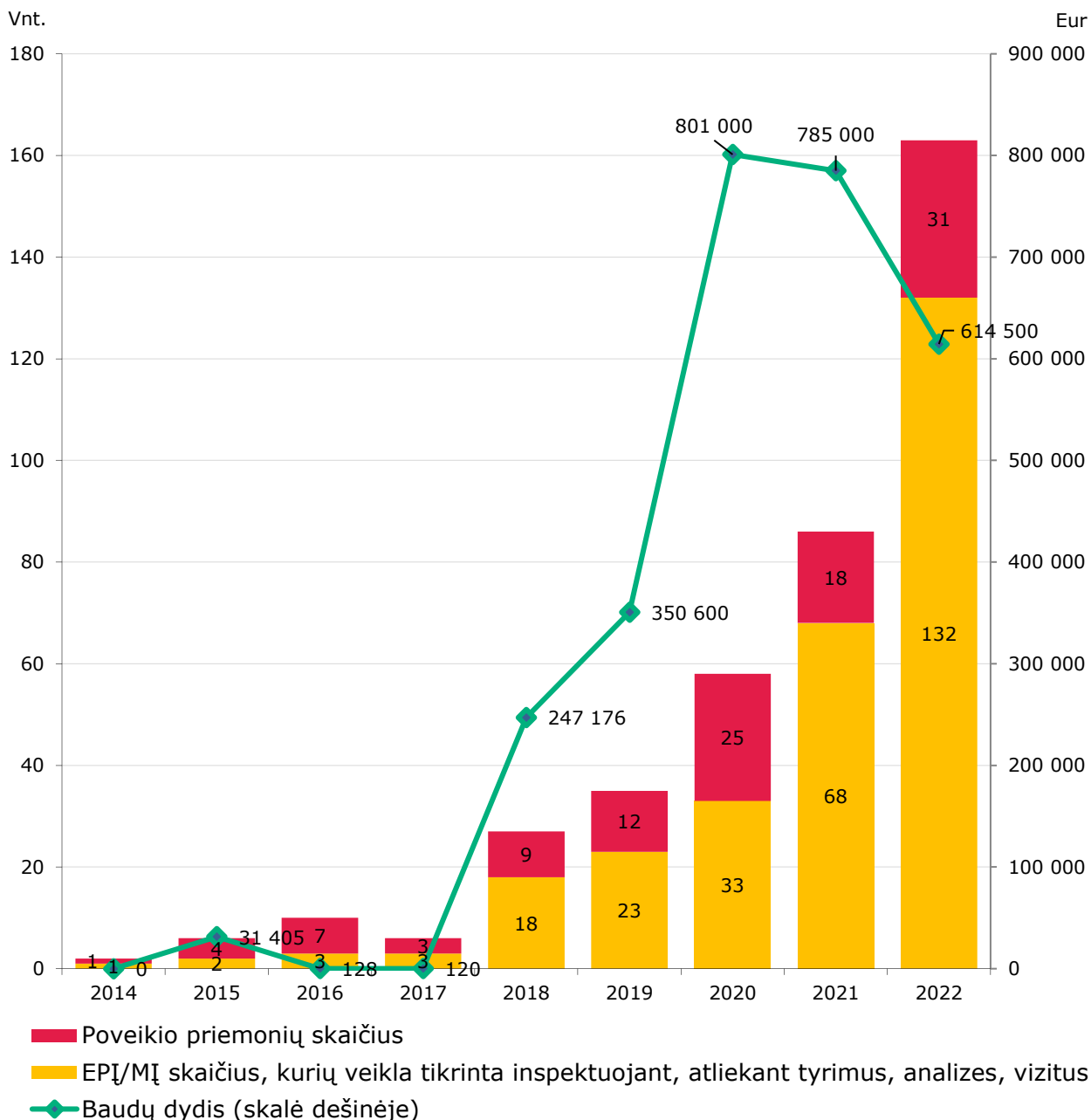
Po atliktų analitinių patikrinimų Lietuvos bankas, siekdamas, kad tiek įstaigos, kurių veikla analizuota, tiek ir netikrintos įstaigos ištaisytų pastebėtas dažniausiai pasitaikiusias klaidas bei trūkumus, ir atkreipti dėmesį į nustatytą geriausią patirtį, analizių rezultatus apibendrino ir paskelbė vienalapiuose. Be to, atlikta EPĮ sektoriaus informacinių ir ryšių technologijų bei saugumo rizikos valdymo analizė. 2022 m. atlikta 50 EPĮ rizikingumo vertinimo analizių dėl operacinės ir IT rizikos bei 6 EPĮ sektorinės analizės dėl operacijų stebėjimo mechanizmų taikymo sukčiavimų prevencijai ir kt. Analizės išvados ir rekomendacijos pristatytos sektoriaus atstovams.

Lietuvos bankas interneto svetainėje nuolat atnaujina finansų rinkos dalyviams skirtų [dažniausiai užduodamu klausimų \(DUK\)](#), [mokymų](#) ir [rekomendacijų įstaigoms](#) skiltis, skelbia pozicijas ir analizes atskirais klausimais.

Nuolat ieškoma būdų, kaip pasiekti rinkos dalyvius ir užtikrinti atitiktį reikalavimams (lūkesčių raštai, konsultaciniai renginiai), tačiau realią situaciją konkrečioje įstaigoje ar sektoriuje dažniausiai galima pastebėti tik patikrinimų ir sektorinių analizių ar vizitų metu. 2022 m. atlikta

daugiau kaip 30 patikrinimų, sektorinių analizių ar vizitų – jie bendrai apėmė apie 105 EPI ir MĮ. Dėl pažeidimų, valdant PPTF ir (arba) nuosavo kapitalo rizikas, ir (arba) teikiamų paslaugų atitikties turimai licencijai reikalavimų netenkinimo, ataskaitų neteikimo laiku panaikintos 5 įstaigų licencijos, 17 įstaigų skirtos baudos (žr. 1 pav.). Plačiau apie Lietuvos banko taikytas poveikio priemones galima susipažinti Lietuvos banko [interneto svetainėje](#).

1 pav. Priežiūriniai EPI ir MĮ veiksmai

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Lietuvos bankas atnaujino ir parengė keletą aktualių EPI ir MĮ sektoriui [pozicijų ir gairių](#) – į juos įstaigos turėtų atkreipti dėmesį ir įsivertinti atitiktį. 2022 m. sausio 27 d. atnaujinta [pozicija](#) dėl kriptoturto ir pirminio kriptoturto žetonų platinimo – joje atnaujinta informacija apie ES institucijų paskelbtas pozicijas, patikslintos vartojamos sąvokos.

2022 m. kovo 1 d. parengta [pozicija](#) dėl profesinės civilinės atsakomybės draudimo sąlygų, kai EPI ir MĮ teikia sąskaitos informacijos paslaugas (SIP) ir (arba) mokėjimo inicijavimo paslaugas (MIP). Joje išsakoma nuomonė, kad draudimo apsauga turėtų apimti ne tik minimalias draudimo sąlygas, bet ir asmens duomenų apsaugos ir kibernetinės rizikas. Pozicijoje išvardijamos minimalios draudimo sąlygos, kuriomis mūsų šalyje veikiantys draudikai teikia paslaugas EPI ir MĮ. Lietuvos banko vertinimu, neturėtų būti apsiribojama tik minimaliomis draudimo sąlygomis, todėl pozicijoje pateikiama siūlymų išplėsti draudimo apsaugą. Tai sudarytų sąlygas stiprinti įstaigų klientų interesų apsaugą, didinti MIP ir SIP teikimo efektyvumą. Lietuvos banko žiniomis, pagrindinės konservatyvaus draudikų požiūrio priežastys yra susijusios su nepakankamai pažinta ir aiškia draudimo rizika (MIP ir SIP gana naujos rinkoje) bei nesusiformavusia teismų praktika dėl tokio draudimo.

2022 m. spalio 11 d. paskelbtos Atitikties funkcijos gairės. Šios gairės turėtų pagerinti bendrą finansų rinkos dalyvių supratimą, kaip turi būti įgyvendinama atitikties funkcija, stiprinti asmenų, atsakingų už šios funkcijos įgyvendinimą (atitikties pareigūnų), įgaliojimus ir įtaką finansų rinkos dalyvių veiklai, taip pat skatinti vienodą ir nuoseklų finansų rinkos dalyvių atitikties funkcijos įgyvendinimą.

Lietuvos bankas įsitraukė į Europos bankininkystės institucijos (EBI) (angl. *European Banking Authority*) rengiamo atsakymo į Europos Komisijos prašymą patarti (angl. *Call for Advice*) dėl Antrosios mokėjimo paslaugų direktyvos (angl. *Payment Services Directive, PSD2*) peržiūrą. Buvo teikiami pasiūlymai dėl PSD2 keitimo įvairiose mokėjimo paslaugų ir priežiūros srityse, kuriose kildavo iššūkių. 2022 m. birželio 23 d. paskelbta EBI nuomonė dėl PSD2 [peržiūros](#).

Lietuvos banko valdybos 2022 m. birželio 16 d. nutarimu „Dėl pelno įskaitymo į kapitalą tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintame Pelno įskaitymo į kapitalą tvarkos [aprašė](#), kuris taip pat taikomas EPI ir MĮ, detalizuojama, kokia informacija turi būti pateikta priežiūros institucijai, įstaigoms siekiant gauti leidimą įtraukti tarpinį arba metų pabaigos pelną į bendrą nuosavą pirmojo lygio kapitalą.

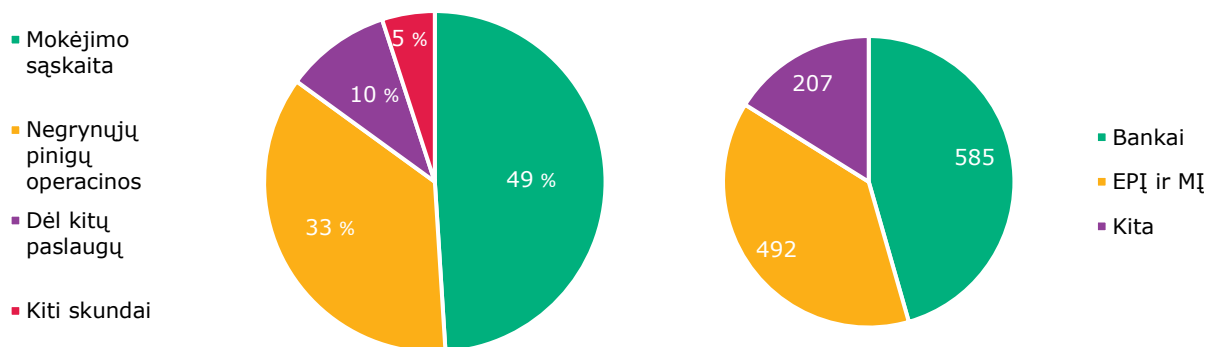
Siekiami užtikrinti vartotojų teisių apsaugą, todėl Lietuvos bankui pateiktuose asmenų kreipimuose nurodytos aplinkybės yra vertinamos vykdant rizikos vertinimu pagrįstą (angl. *risk-based*) finansų rinkos dalyvių priežiūrą. Nustačius teisės aktų reikalavimų pažeidimus, sprendžiama, ar reikia atlikti atskirą tyrimą arba taikyti poveikio priemones finansų rinkos dalyviui.

2022 m. išnagrinėti 1 282 kreipimaisi: 49 proc. išnagrinėtų skundų sudarė skundai dėl mokėjimo paslaugų, 36 proc. – dėl negrynųjų pinigų operacijų, 10 proc. – dėl kitų paslaugų (žr. 2 pav.).

Dėl mokėjimo sąskaitos vyravo skundai dėl nutrauktų dalykinių santykių (jie sudarė apie trečdalį šių skundų), taip pat skundai dėl apribotos galimybės naudotis mokėjimo sąskaita (tokių skundų taip pat buvo apie trečdalis). Apie 15 proc. atvejų kreiptasi dėl įvairios informacijos suteikimo, apie 8 proc. – dėl mokėjimo sąskaitos atidarymo.

Dėl negrynųjų pinigų operacijų daugiausia gauta skundų dėl neįskaitytų, sustabdytų arba neįvykdytų mokėjimų – apie trečdalis gautų skundų. Skundai dėl sukčiavimo atvejų sudarė apie 10, dėl mokėjimų, susijusių su rusija ar baltarusija, – apie 10, dėl informacijos suteikimo – apie 10 proc. gautų skundų. **Daugiausia gauta ir išnagrinėta paklausimų ir skundų dėl Revolut grupės mokėjimų** – jie sudarė 31 proc. gautų skundų.

2 pav. Skundai pagal mokėjimo paslaugų teikėjo tipą ir mokėjimo paslaugos rūšį

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Siekiant, kad vartotojai lengvai ir paprastai rastų visą aktualią informaciją apie skundų pateikimo tvarką ir nagrinėjimo procesą, Lietuvos banko interneto svetainėje yra [skiltis](#), joje pateikta su vartotojų skundais susijusi informacija. Visa svarbiausia apibendrinta informacija vartotojams ir rinkos dalyviams, susijusi su paslaugų priežiūra, skelbiama ketvirtiniuose [vienalapiuose](#).

Lietuvos bankas siekdamas strateginio tikslo – gerinti mokėjimo paslaugų kokybę ir skatinti rinkos sąžiningumą – 2022 m. pirmąjį ketvirtį sudarė 2022–2025 m. priemonių planą. Jame, siekiant padidinti mokėjimo paslaugų vertę vartotojams, daugiausia dėmesio skirta mokėjimo paslaugų teikimo atitikčiai vartotojų lūkesčiams ir mokėjimo operacijų atsekimo ar atšaukimo procedūrų aiškumui vartotojams. Pastarosios dvi temos aptartos ir lūkesčių rašte (2022 m. spalio 4 d.). Lietuvos bankas ne tik siekia lūkesčių rašte išdėstyty rekomendacijų įgyvendinimo, bet ypatingą dėmesį skiria šioms sritims atlikdamas abiejų sričių dokumentines analizes: su jų pagalba bus siekiama nustatyti geriausią ar blogiausią praktiką ir parengti rekomendacijas.

Paminėtina ir tai, kad nuo 2021 m. **Lietuvos bankas daug dėmesio skiria rizikos mažinimo (angl. *de-risking*) politikos situacijai Lietuvoje stebėti**. Nors 2021 m. Lietuvos banko atliktas rizikos mažinimo (reiškiny, kai mokėjimo paslaugų teikėjas atsisako pradėti darbo santykius su mokėjimo paslaugų vykdytoju arba juos nutraukia dėl PPTF rizikos mažinimo politikos, t. y. vietoj to, kad būtų valdomos kylančios rizikos, mokėjimo paslaugų tiekėjai apskritai neteikia finansinių paslaugų tam tikrai aukštesnę nei įprastai riziką keliančiai mokėjimo paslaugų vartotojų grupei arba atskiriems vartotojams) tyrimas neparodė, kad mūsų šalyje buvo tokių atvejų, tačiau išryškino sunkumų, su kuriais susiduria klientai, kai įstaigos taiko jiems PPTFP priemones. Atsižvelgęs į tai, Lietuvos bankas vykdė viešą konsultaciją – pasiūlė tobulinti sritis, kuriose klientams kyla daugiausia sunkumų, ir paprašė suinteresuotas šalis pateikti nuomonę. Apibendrinus viešos konsultacijos rezultatus, parengtas priemonių planas, skirtas rizikos mažinimo situacijai Lietuvoje stebėti ir klientų patirčiai PPTFP priemonių įgyvendinimo srityje gerinti. Lietuvos bankas siekia, kad finansų įstaigos patobulintų šias veiklos sritis:

- Įstaigų komunikaciją su klientais PPTFP priemonių taikymo srityje (internetu svetainės, DUK, lankstinukai, konsultavimo procesai);
- „Pažink savo klientą“ ir dalykinių santykių stebėsenos procesus (anketų pritaikomumas skirtingoms vartotojų grupėms, anketų atnaujinimo supaprastinimas, konsultavimas ir pagalba realiu laiku dėl informacijos pildymo, dokumentų teikimo);
- Procesus, taikomus mokėjimo sąskaitų ribojimui ir (arba) mokėjimo operacijų stabdymui (informacijos teikimas klientui apie sustabdytą operaciją, pritaikytą ribojimą laiku; ribojimų panaikinimas nedelsiant, kai pašalinamos priežastys, tarptautinių sankcijų atveju operacijų sustabdymai, trunkantys ne ilgiau kaip 3 sav.)

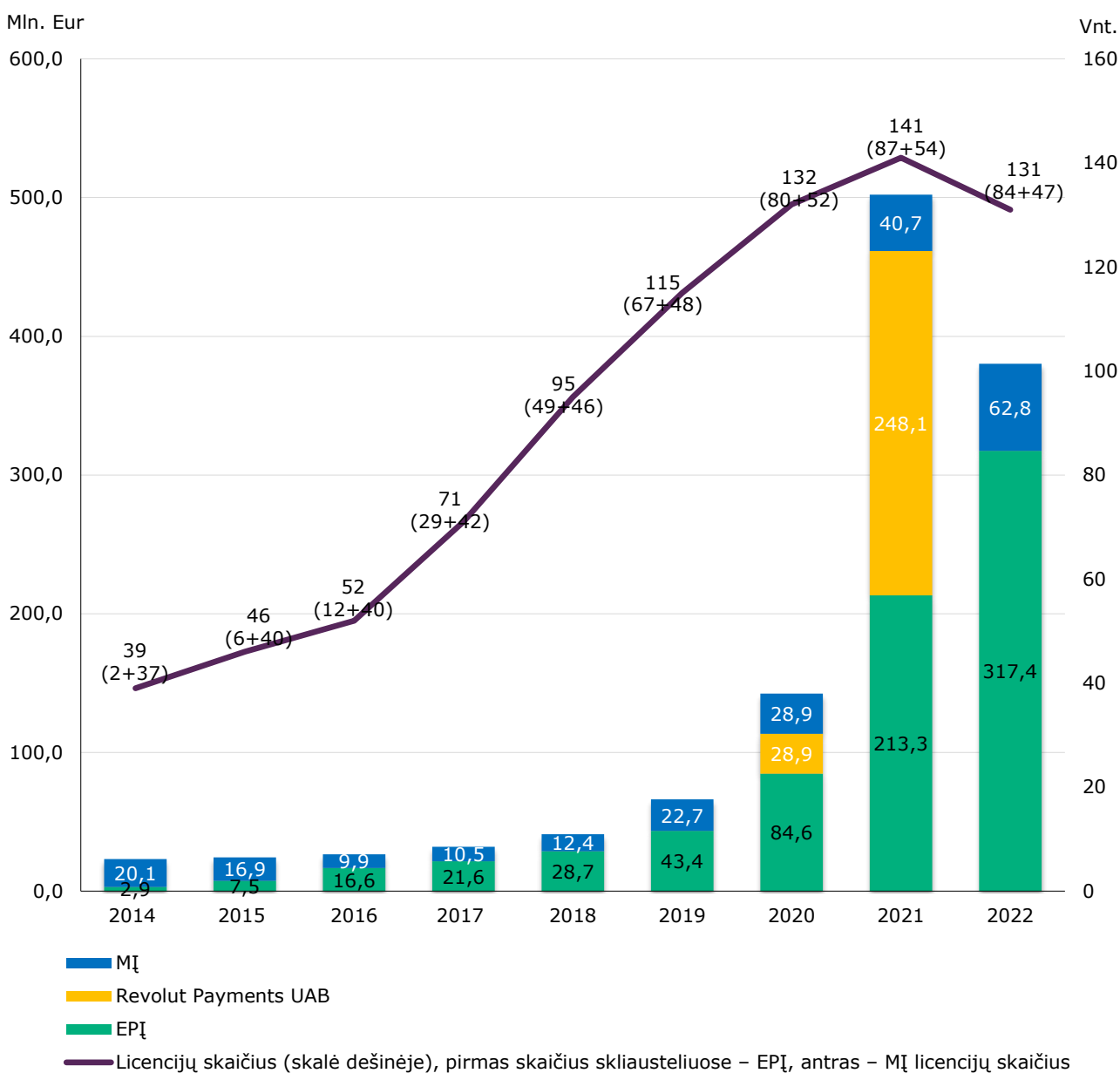
Lūkesčiai dėl šių sričių tobulinimo buvo išsakyti Lietuvos banko finansų įstaigoms teiktame lūkesčių rašte. Šiais metais Lietuvos bankas stebės, kaip įstaigos įgyvendina minėtame rašte išdėstyty rekomendacijas. Taip pat stebės, ar mokėjimo paslaugų naudotojams yra užtikrinamas finansinių paslaugų prieinamumas ir netaikoma rizikos vengimo veiksmas, o dalykinių santykių nutraukimas ir (arba) nepradėjimas būtų naudojama kaip kraštutinė rizikos valdymo priemonė, kai prieš tai jau buvo panaudotos kitos rizikos valdymo priemonės.

Lietuvos banko parengtame priemonių plane numatytos priemonės stebėti rizikos mažinimo politikos taikymo praktika, įdiegti priemonės ir procesus tokiai stebėsenai užtikrinti. Kol oficialiai nėra įtvirtinta raportavimo pareiga, Lietuvos bankas kviečia įstaigas savanoriškai (laisva forma) teikti informaciją apie atvejus, kai bendradarbiavimo santykiai yra nutraukiami ir (arba) nepradedami dėl įstaigoms tenkančios per didelės rizikos. Paminėtina ir tai, kad EBI viešai konsultacijai yra paskelbusi Gaires dėl finansinių paslaugų prieinamumo. Patvirtinus šias Gaires Lietuvos bankas imsis veiksmų dėl jų perkėlimo į nacionalinę teisę.

LIETUVOS RESPUBLIKOJE LICENCIJUOTŲ EPIŲ IR MĮ VEIKLOS REZULTATAI

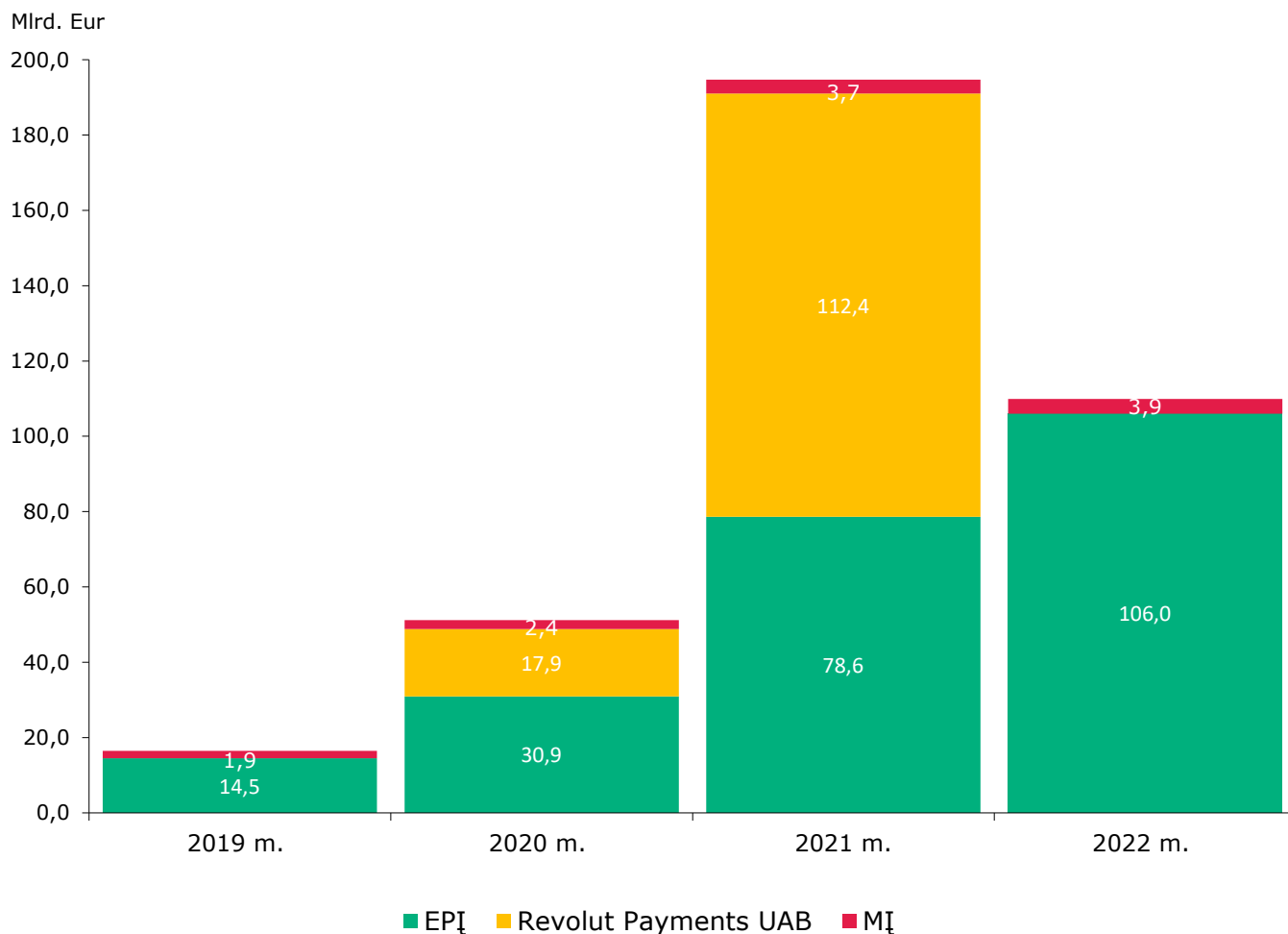
Apžvelgiamu laikotarpiu ir toliau stebėta sektoriaus plėtra. Nors EPI ir MĮ sektorius per metus traukėsi (sumažėjo 10 įstaigų – 3 EPI ir 7 MĮ), tačiau, pašalinus bankų sektoriaus dalimi tapusio Revolut Payments UAB rodiklius, sektoriaus licencinės veiklos pajamos padidėjo ir sudarė 380,2 mln. Eur, arba 1,5 karto daugiau nei 2021 m. (žr. 3 pav.), o mokėjimo operacijų suma – 103,6 mlrd. Eur (per metus padidėjo 1,2 karto) (žr. 4 pav.).

3 pav. EPI ir MĮ pajamos iš licencinės veiklos ir licencijų skaičius

Šaltinis: Lietuvos bankas.

4 pav. EPI ir MI mokėjimo operacijų suma

Šaltinis: Lietuvos bankas.

EPI ir MI skaičiaus dinamika. Apžvelgiamu laikotarpiu Lietuvoje veikiančių EPI ir MI skaičius sumažėjo 7 proc. punktais ir metų pabaigoje sudarė 131. 2022 m. gruodžio 31 d. Viešajame elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų sąrašė buvo užregistruotos 84 EPI ir 47 MI, iš jų 4 EPI ir 11 MI turėjo ribotos veiklos licenciją¹, galiojančią tik Lietuvos Respublikoje, 4 MI turėjo licenciją teikti tik SIP². Per 2022 m. Lietuvos bankas išnagrinėjo ir išdavė 5 naujas EPI ar MI licencijas, panaikino 15 (dalis licencijų panaikinta pačių įstaigų prašymu, dalis – pritaikius poveikio priemonę).

Nagrinėjamu laikotarpiu susidomėjimas galimybe gauti Lietuvos banko išduodamą EPI ar MI licenciją reikšmingai padidėjo. Vykdamant „Newcomer“ programą, 2022 m. kreipėsi 234 potencialūs rinkos dalyviai (2021 m. – 81), besidomintys licencijavimo galimybėmis Lietuvoje. Didžioji dalis (47 %) besikreipiančiųjų domėjosi EPI ir MI licencijomis. Vertinant dalyvių geografiją, daugiausia susidomėjimo sulaukta

¹ Pagal ribotos veiklos licenciją neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkis turi būti ne didesnis kaip 900 tūkst. Eur per mėn. ir (arba) per pastaruosius 12 mėn. įvykdytų mokėjimo operacijų sumos vidurkis – ne didesnis kaip 3 mln. Eur per mėn.

² Įstaigoms, turinčioms šią licenciją, nėra keliami kapitalo reikalavimai, tačiau būtina turėti profesinės civilinės atsakomybės draudimo apsaugą arba panašią garantiją.

iš įmonių, veikiančių Lietuvoje (19 %) ir Jungtinėje Karalystėje (18 %). Iš pateiktos statistikos galima daryti išvadą, kad Lietuvoje išduodamos EPĮ ir MĮ licencijos tebėra aktualios, o susidomėjimas ir toliau yra didelis.

2022 m. sektorius baigė su 16,5 mln. Eur nuostoliu. 2021 m. buvo pelningi (pašalinus Revolut Payments UAB pelno dalį) – pelnas sudarė 4,9 mln. Eur (žr. 5 pav.).

5 pav. Sektoriaus veiklos rezultatas prieš apmokestinimą

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Sektoriaus veikla tapo nuostolinga, nes mažėja pelningai veikusių įstaigų dalis 2022 m. pelningai veikė 43 %, 2021 m. – 47 % įmonių **ir didėja įstaigų patiriamas veiklos nuostolis** (net 45 % padidėjo patirtas vidutinis įstaigų nuostolis, 2021 m. jis sudarė 623,9, o 2022 m. – 899,0 tūkst. Eur). Bendras patirtas įstaigų nuostolis padidėjo 22 mln. Eur – nuo 33,7 mln. Eur (2021 m.) iki 55,7 mln. Eur (2022 m.). Daugiau nei 1 mln. Eur nuostolių 2022 m. patyrė 7 įstaigos (jų nuostoliai sudarė 34,2 mln. Eur, o 2021 m. tokių įstaigų buvo 6, jos patyrė 22,8 mln. Eur nuostolių).

Pelningai veiklą vykdančių įstaigų dalis sumažėjo, tačiau jų uždirbtas pelnas nemažėjo (2021 m. pelnas iki mokesčių sudarė 38,6 mln. Eur, o 2022 m. – 39,2 mln. Eur) ir uždirbtas vidutinis pelnas iki mokesčių sumažėjo nedaug – apie 3 proc. punktais. Panašiai kaip ir ankstesniu laikotarpiu, **apie 80 proc. pelno uždirbo 10 įstaigų** (praėjusiais metais – 9) – daugiau nei 1 mln. Eur pelno iki mokesčių. **Vienas rinkos dalyvis, kaip ir 2021 m., uždirbo apie trečdalį sektoriaus pelno.**

EPĮ ir MĮ rinka vis dar formuojasi, o vidutiniškai lūžio tašką, kai pradedama veikti pelningai, pavyksta pasiekti maždaug trečiaisiais veiklos metais.

EPĮ ir MĮ, kurioms privalu teikti metines veiklos ataskaitas ir kurių pagrindinę veiklos dalį sudarė licencinių paslaugų teikimo veikla, **vidutinis darbuotojų skaičius³ per metus padidėjo 48 proc. ir sudarė 1 870** (2021 m. – 1265), darbo vietų Lietuvoje sukurta vidutiniškai 1 473 (2021 m. – 1 051).

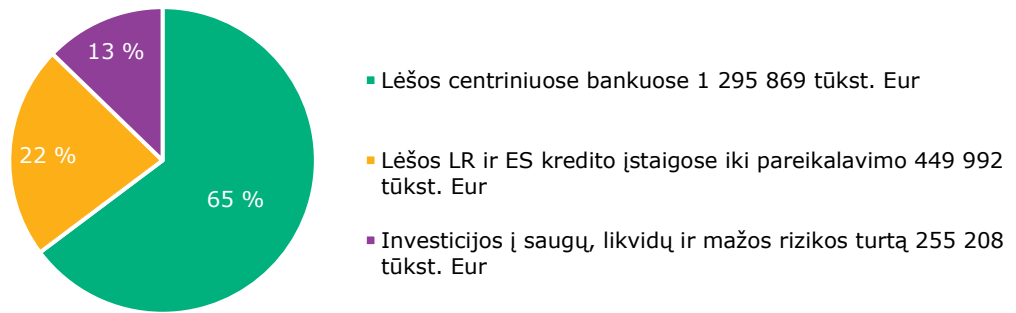
Apžvelgiamu laikotarpiu **EPĮ ir MĮ didžiąją turimų klientų lėšų dalį (1,3 mlrd. Eur) sudarė suma, laikyta Lietuvos banke**, antroje vietoje buvo lėšos, laikomos Lietuvos ir ES kredito įstaigose, dalis klientų lėšų buvo investuota į saugų, likvidų ir mažos rizikos turtą⁴ (žr. 6 pav.). Neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkis⁵ 2022 m. pabaigoje, palyginti su 2021 m. pabaiga, sumažėjo apie 3 kartus ir siekė beveik 1,9 mlrd. Eur (2021 m. buvo beveik 5 mlrd. Eur, iš jų Revolut Payments UAB lėšos sudarė beveik 3,5 mlrd. Eur). **Pašalinus Revolut Payments UAB dalį, neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkis padidėjo 24 proc.** (žr. 6 pav.)

³ Vidutinis darbuotojų skaičius (apskaičiuojamas Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka).

⁴ Investicijas į saugų, likvidų ir mažos rizikos turtą sudaro indėliai, investicijos į skolas ir nuosavybės vertybinius popierius.

⁵ Neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkis – apskaičiuotas kaip finansinių įsipareigojimų, susijusių su kiekvienos dienos pabaigoje per praėjusius 6 mėn. išleistas elektroniniais pinigais, bendros sumos vidurkis, taikomas EPĮ.

6 pav. EPĮ ir MĮ turimos klientų lėšos

Šaltinis: Lietuvos bankas.

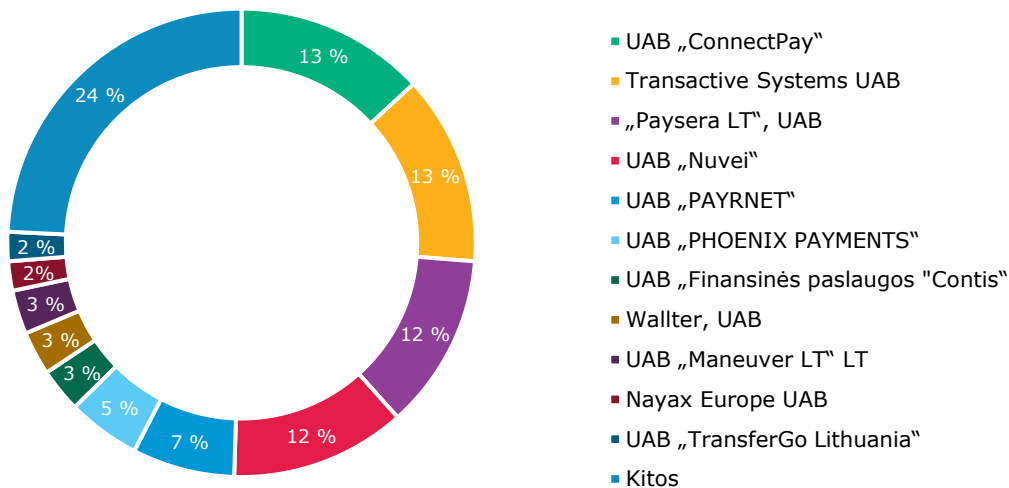
2022 m. pasitraukus didžiausią rinkos dalį 2021 m. užėmusiam dalyviui – Revolut Payments UAB – sektoriaus licencinės veiklos pajamos sumažėjo apie ketvirtadaliu, o mokėjimo operacijų suma – beveik perpus. Pašalinus Revolut Payments UAB dalį iš 2021 m. duomenų, **sektoriaus licencinės veiklos pajamos padidėjo apie pusantro karto** (2022 m. – 380,2, 2021 m. – 254,0 mln. Eur), **mokėjimo operacijų suma – šiek tiek daugiau nei ketvirtadaliu** (2022 – 103,6, 2021 – 82,3 mlrd. Eur).

Kaip ir 2021 m., rinkoje pagrindinę veiklos dalį užėmė kelios įstaigos. Pagal per pastaruosius 12 mėn. atliktų mokėjimo operacijų bendrą sumą keturių įstaigų – UAB „ConnectPay“, Transactive Systems UAB, Paysera, UAB „Nuvei“ – rinkos dalys sudarė 50, o kitų rinkos dalyvių – nesiekė 10 proc.

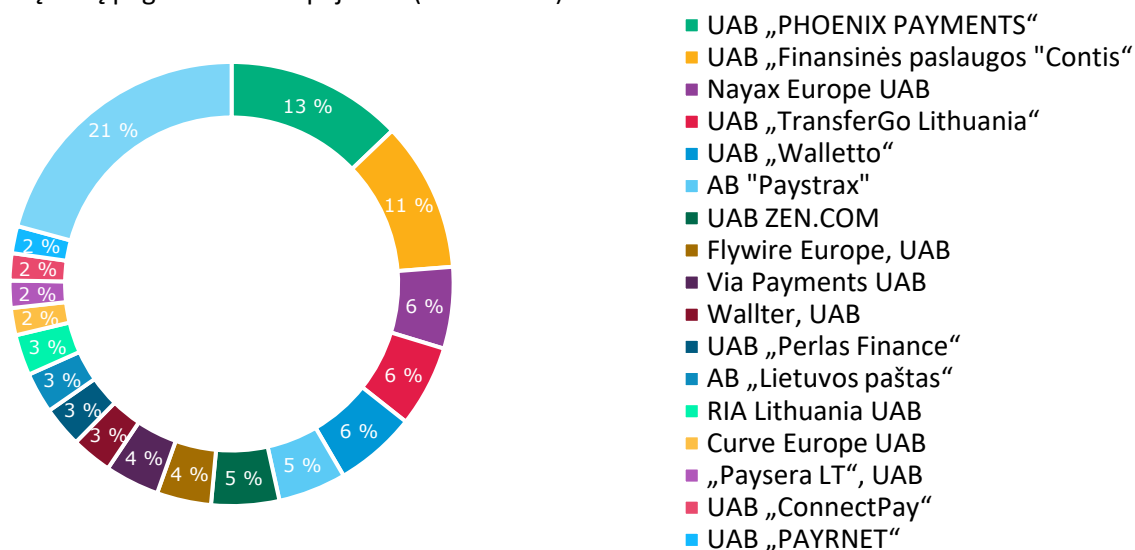
Vertinant įstaigas pagal licencines pajamas, matyti, kad tik dviejų įstaigų – UAB „PHOENIX PAYMENTS“, UAB „Finansinės paslaugos „Contis“ – rinkos dalis sudaro daugiau kaip 10 proc.

7 pav. Didžiausios EPĮ ir MĮ pagal licencines pajamas ir mokėjimo operacijų sumą (rinkos dalis)

Didžiausios EPĮ ir MĮ pagal mokėjimo operacijų sumą (rinkos dalis)

Didžiausios EPĮ ir MĮ pagal licencines pajamas (rinkos dalis)

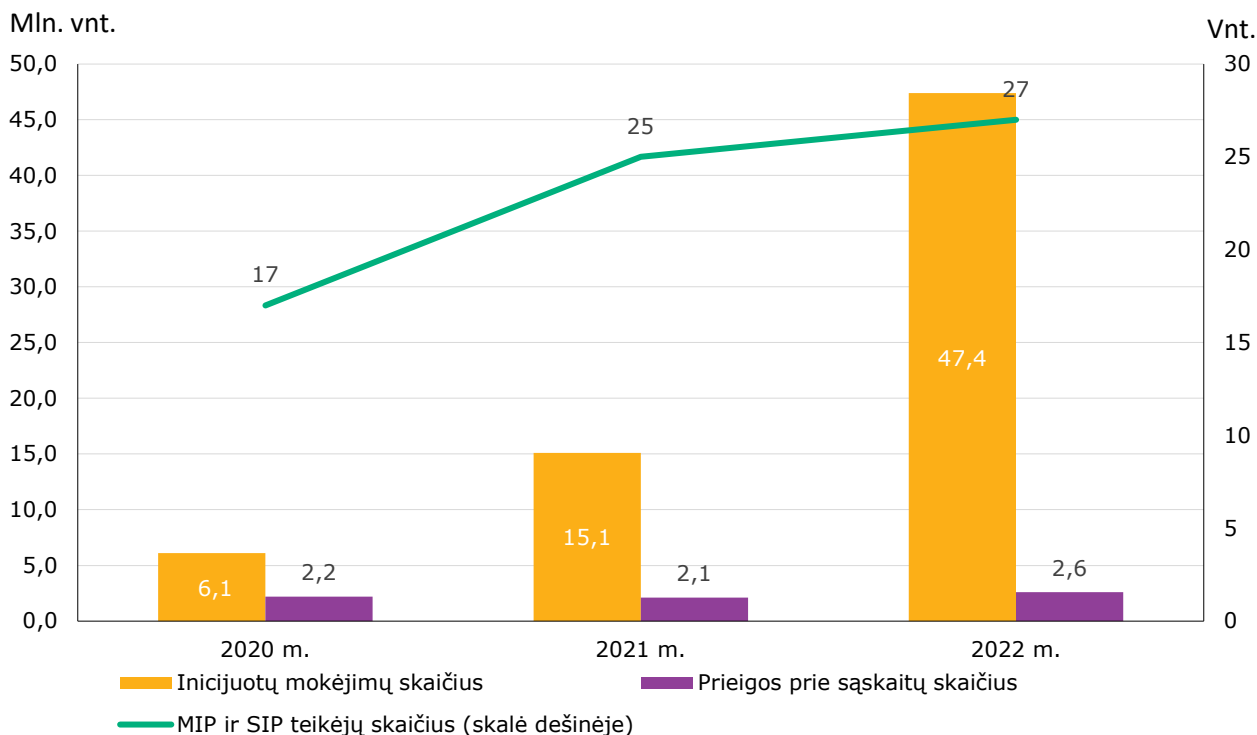
Šaltinis: Lietuvos bankas.

EPĮ ir MĮ, kurios teikė MIP⁶ ir (ar) SIP⁷, skaičius apžvelgiamu laikotarpiu toliau didėjo. Palyginti su 2021 m., EPĮ ir MĮ, kurios turi teisę teikti MIP ir (ar) SIP, skaičius išaugo dviem įstaigomis (2021 m. buvo 25, 2022 m. – 27). Inicijuotų mokėjimų skaičius per metus padidėjo daugiau kaip 3 kartus – iki 47,4 mln. vnt. (2021 m. – 15,1 mln. vnt.) mokėjimų, o sąskaitų, prie kurių prieigą turėjo SIP teikėjai, ataskaitiniu laikotarpiu buvo šiek tiek daugiau nei 2,6 mln. vnt. (2021 m. – 2,1 mln. vnt.) (žr. 8 pav.). MIP teikėjai suteikia galimybę užtikrinti lėšų gavėjui (prekybininkui), kad mokėjimas yra inicijuotas, siekiant paskatinti jį išsiųsti prekes arba suteikti paslaugą nedelsiant. Tokiomis paslaugomis prekybininkams ir vartotojams siūlomas alternatyvus sprendimas paslaugai „Bank link“. Be to, vartotojams suteikiama galimybė apsipirkti internetu net ir tuo atveju, jei jie neturi mokėjimo kortelių. SIP teikėjai kaupia ir paslaugos vartotojui patogią formą (į telefoną, interneto paskyrą ir pan.) pateikia surinktą informaciją iš kitų jo sąskaitų, esančių skirtingose kredito įstaigose, EPĮ ir MĮ, suteikdami paslaugos vartotojui galimybę stebėti savo lėšų likučius, turėti išlaidų istoriją ir informaciją apie atliktas mokėjimo operacijas. Atsiranda verslo modelių, kai, gavus kliento sutikimą, SIP naudojama siekiant suteikti klientui kitas finansines paslaugas, pavyzdžiui, vartojimo kreditą ar tam tikrą draudimo produktą, siekiant įvertinti kliento kreditingumą, prieš suteikiant jam kreditą ar pan.

⁶ MIP – tokia paslauga, kai mokėjimo paslaugų vartotojo prašymu mokėjimo nurodymas inicijuojamas iš mokėjimo sąskaitos, atidarytos kito mokėjimo paslaugų teikėjo įstaigoje. Teikdamas tik MIP, mokėjimo inicijavimo paslaugų teikėjas vartotojo lėšų neįgyja jokiam mokėjimo grandinės e

⁷ SIP – tai internetinė konsoliduotos informacijos apie vieną ar kelias mokėjimo paslaugų vartotojo turimas mokėjimo sąskaitas kito mokėjimo paslaugų teikėjo ar kelių mokėjimo paslaugų teikėjų įstaigose teikimo paslauga.

8 pav. MIP ir SIP teikėjų veiklos rodikliai

Šaltinis: Lietuvos bankas.

EPĮ ir MĮ 2022 m. turėjo daugiau nei 3 mln. aktyvių klientų. 2022 m., palyginti su 2021 m., **bendras EPĮ ir MĮ klientų skaičius sumažėjo beveik 3 kartus**, t. y. nuo 9,8 mln. iki 3,3 mln. aktyvių klientų, su kuriais užmegzti dalykiniai santykiai, o bendra klientų atliekamų mokėjimų vertė sumažėjo 55 proc., t. y. nuo 73 mlrd. iki 33 mlrd. Eur. Tokį didelį klientų skaičiaus ir apyvartos sektoriuje **sumažėjimą nulėmė Revolut Bank UAB 2022 m. liepos 1 d. sprendimas sujungti dvi savo bendroves**, panaikinant EPĮ Revolut Payments UAB licenciją ir **perkeliant visus klientus į Revolut Bank UAB.**

Beveik du trečdalius mokėjimo operacijų apyvartos sudarė juridinių asmenų vykdomi mokėjimai. Pagal mokėjimo operacijų vertę dominavo mokėjimai iš Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės ir ES ir į jas. Iš EPĮ ir MĮ teiktų 2022 m. gruodžio 31 d. PPTFP priemonių įgyvendinimo priežiūrai skirtų ataskaitų matyti, kad mokėjimo operacijų vertė **iš Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės ir į ją sudarė 10 proc. mokėjimo operacijų vertės, o analizuojant mokėjimus tarp ES valstybių narių, pirmoje vietoje – Vokietija (9 % mokėjimo operacijų), Airija (9 % mokėjimo operacijų), Lietuva (7 % mokėjimo operacijų).** EPĮ ir MĮ sektoriuje didžiausią mokėjimo operacijų apyvartą (64 %) sudarė klientų (juridinių asmenų) atliekamos mokėjimo operacijos, nors jų dalis, palyginti su visų klientų skaičiumi, sudarė tik 4 proc. 2022 m., palyginti su 2021 m., mokėjimo operacijų vertė tebebuvo panaši – tiek 2021, tiek 2022 m. mokėjimai ES sudarė 77 proc. visų sektoriaus mokėjimų. 2022 m. mokėjimai į didelės rizikos šalis ir iš jų, kaip ir 2021 m., sudarė 2 proc. visų sektoriaus mokėjimų. Kita vertus, sumažėjo mokėjimo operacijų į tikslines teritorijas ir trečiasias šalis ir iš jų, t. y. mokėjimai iš tikslinių teritorijų sumažėjo nuo 1 proc. (2021 m.) iki 0,3 proc. (2022 m.), o mokėjimai į trečiasias šalis ir iš jų išaugo 1 proc., t. y. nuo 20 iki 21 proc. visų sektoriaus mokėjimų vertės.

2022 m., palyginti su 2021 m., klientų nerezidentų pasiskirstymas (pagal pilietybės požymį) pakito nedaug (žr. lentelę). **Daugiausia klientų nerezidentų EPĮ ir MĮ turi ES – apie 98**, trečiosiose valstybėse – apie 2, didelės rizikos šalyse – 0,2 proc. Palyginti su 2021 m., **pastebimas klientų iš didelės rizikos valstybių sumažėjimas** – 2021 m. klientai iš jų sudarė 1,8 proc. viso sektoriaus klientų. **Nors 2022 m. sektoriuje reikšmingai sumažėjo bendras klientų skaičius, nerezidentų skaičiaus dalis sektoriuje labai**

nepakito. 2022 m. ketvirtąjį ketvirtį klientai nerezidentai sudarė 91, o 2022 m. antrąjį ketvirtį – 96 proc. sektoriaus klientų.

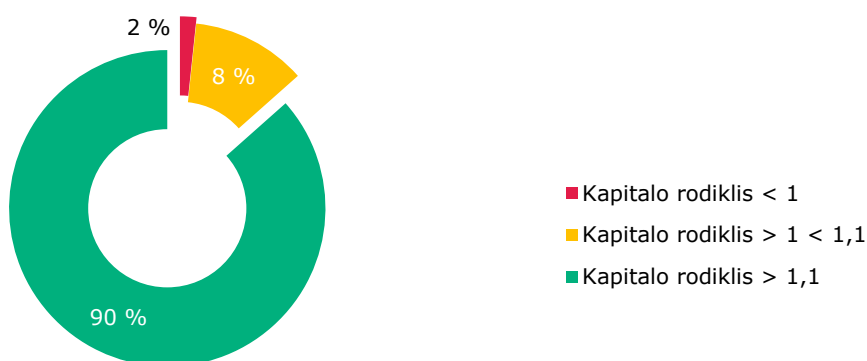
EPI ir MI klientų skaičius pagal valstybių grupes (pagal pilietybę) procentais

Valstybės tipas	Klientų skaičius	
	2021 m.	2022 m.
Didelės rizikos šalys	1,8	0,2
Europos Sąjunga	90,9	97,5
Tikslinės teritorijos	0,2	0,02
Trečiosios šalys	7,1	2,2

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Veiklos riziką ribojančių reikalavimų vykdymas turi būti užtikrinamas nuolat ir su atsarga. Dauguma EPI ir (arba) MI, turinčių ribotos veiklos licenciją, ataskaitinę datą vykdė joms taikomą neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkio ir (arba) mokėjimo operacijų sumos vidurkio reikalavimą. Nuosavo kapitalo rodiklis yra apskaičiuojamas kaip turimo nuosavo kapitalo ir apskaičiuoto nuosavo kapitalo poreikio santykis ir turi būti ne mažesnis nei 1. 2022 m. gruodžio 31 d. **90 proc. EPI ir MI viršijo nuosavo kapitalo rodiklį** – jis buvo didesnis už 1,1 (žr. 11 pav.). Vis dėlto dviem EPI teko imtis priemonių, kad jų apskaičiuotas nuosavas kapitalas būtų ne mažesnis už nuosavo kapitalo poreikį. Lietuvos banko interneto svetainėje viešai skelbiama informacija apie kiekvienos [EPI](#) ir [MI](#) metų ir kiekvieno ketvirčio pagrindinius veiklos rodiklius ir veiklos riziką ribojančių reikalavimų vykdymą.

9 pav. EPI ir MI kapitalo rodiklis

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Be to, Lietuvos bankas kiekvieną ketvirtį skelbia sektoriaus apžvalgą apibendrintuose [vienalapiuose](#).